

Instabiliteit houdt wereld in zijn greep - verslagen van het 11de wereldcongres van het CWI

Terwijl de kapitalisten wereldwijd samenkwamen om hun analyses en perspectieven te bespreken, deden linkse socialisten dat ook. Niet in een mondain ski-oord, maar sober aan de Belgische kust. Ongeveer 120 afgevaardigden en bezoekers vanuit heel de wereld namen eind januari deel aan de discussies van het wereldcongres van het CWI. Een dergelijk wereldcongres vindt om de vier jaar plaats en probeert de belangrijkste ontwikkelingen te analyseren en centrale perspectieven voor de komende periode naar voor te brengen.

Wat de top in Davos en het wereldcongres van het CWI alvast gemeen hebben, is de erkenning van de groeiende wereldwijde instabiliteit. Ook op het Wereld Economisch Forum (WEF) werd gewaarschuwd voor een toename van protest. De Financial Times merkte op dat er besproken werd hoe het aantal protestacties sinds 2010 exponentieel is toegenomen, en voor 2016 ziet het er naar uit dat daar geen verandering in zal komen. Vooruitzichten op economische groei zijn er niet, tegelijk zijn er milieu-problemen, oorlogen en terrorisme, ... Het doel van het WEF is om de kapitalisten daarop voor te bereiden, wij moeten dat ook doen. Een internationaal congres heeft als doel om ons politiek te wapenen, een scherper inzicht te hebben op de economische en politieke ontwikkelingen om zo perspectieven voor de klassenstrijd op te maken.

Naar een nieuwe crisis

Onder de burgerlijke economen en in hun media is er amper nog een optimist te vinden als het over de wereldeconomie gaat. Velen erkennen dat we aan de vooravond van een nieuwe crisis staan, een crisis die mogelijk nog dieper kan zijn dan die van 2007-08. Onder economen is er vooral discussie over de tijdschaal, de meesten zijn het er immers over eens dat er een nieuwe crisis komt. Sommigen spreken zelfs over de mogelijk-

heid van een 'perfecte storm'. De beurscrash in China werd omschreven als '25 minuten die de wereld deden wankelen.' Die crash leidt op zich niet meteen tot een nieuwe crisis, het is eerder een van de voortekenen van de aardbeving die eraan komt. Ook de kapitalisten zien het komen, maar ze zijn niet in staat om de crisis te voorkomen. Niet omdat ze niet willen, maar omdat crisis in het kapitalisme ingebakken zit.

De aanvallen op de levensstandaard van de werkende bevolking hebben zeker in het zuiden van Europa geleid tot massastrijd. Dergelijke aanvallen zijn onderdeel van de realiteit van het kapitalisme. In 2012 nog werd door een topmanager op het WEF in Davos verklaard dat "lonen en levensstandaard economisch herstel in de weg staan." De voorwaarden van de arbeidersklasse in Europa worden naar beneden getrokken. Met deze neerwaartse spiraal willen de kapitalisten de Chinese voorwaarden van lage lonen naar hier brengen.

China was de motor van de beperkte groei na 2007-08, maar nu staat het vooraan in de neergang. Het was de markt van de laatste toevlucht, zeker voor grondstoffen. De Chinese vertraging heeft dan ook wereldwijd gevolgen. Er was al twee keer een ineensstorting van de beurzen. De specifieke situatie van de vorm van staatskapitalisme in China maakt het nog complexer. De overheid komt sterker tussen in wat The Economist omschrijft als de 'halfway house' economie. Het maakte dat de groei gebaseerd was op schulden die niet houdbaar zijn. Het centrale probleem van de wereldeconomie wordt omschreven als 'overcapaciteit'. Eigenlijk is dat niet correct, er is een crisis van overproductie.

De Chinese vertraging heeft gevolgen in tal van andere landen, niet in het minst in de andere zogemaande BRICS-landen. Zo is de recessie in Brazilië bijzonder diep, krijgt president Dilma amper nog steun en is er zelfs discussie over de mogelijkheid om het

carnaval van volgend jaar af te zeggen. Het geeft aan hoe ernstig de crisis er is. Maar ook elders, van Venezuela over Zuid-Afrika tot Rusland zijn er verregaande gevolgen.

De olieprijs speelt hier een rol in. Waar de crisis van 1974-75 nog veroorzaakt werd door een sterke stijging van de olieprijs, is het nu een forse daling die gevolgen heeft. De dalende prijs heeft te maken met de Chinese vertraging, maar ook met andere elementen zoals de regionale spanningen in het Midden-Oosten. De lage olieprijsen leiden onder meer tot politieke onrust in Saoedi-Arabië. In de VS is de verdere ontwikkeling van methoden als fracking grotendeels gestopt omdat deze vorm van olieproductie te duur is.

De Chinese vertraging komt er op een ogenblik dat de wereld nog niet hersteld is van de crisis van 2007-08. Zelfs de laatste optimisten, zoals columnist Martin Wolf van de Financial Times, moeten erkennen dat het herstel in de VS niet stabiel is. Er is een zekere groei en de werkloosheid neemt af, maar het gaat om slecht betaalde jobs in wat een “joyless recovery” wordt genoemd. De werkgelegenheid neemt toe, maar de lage lonen leiden tot strijd en een groeiend ongenoegen tegenover de ongelijkheid. Alle cijfers over de toenemende ongelijkheid, denk maar aan de vaststelling dat de 62 rijksten even rijk zijn als de helft van de wereldbevolking, bevestigen en versterken het ongenoegen.

Zowel op economisch als politiek vlak moet het establishment noodgedwongen de perspectieven beperken tot een zeer korte termijn, alles kan snel veranderen. Managers vonden al een omschrijving voor de huidige situatie: VUCA – volatile, uncertain, complex, ambiguous. In het Nederlands kunnen we dat vertalen als VOCA: volatiel, onzeker, complex, ambigu.

Elementen van contrarevolutie

De fragiele situatie maakt dat confrontaties tussen verschillende staten en terrorisme stilaan het ‘nieuwe normaal’ geworden zijn. Het doet wat denken aan de periode van vlak voor de Eerste Wereldoorlog. De wereldwijde economische groei blijft erg beperkt en moet mogelijk verder naar beneden herzien worden. Elke maatregel, zoals een renteverhoging in de VS, kan een omgekeerd effect bekomen of de situatie nog erger maken. Er is de dreiging van een verdere uitbreiding van terrorisme en chaos in het Midden-Oosten en zelfs van regionale confrontaties.

Er is een groeiend sectair opbod in de hele regio van het Midden-Oosten, met terrorisme en geweld in verschillende landen. Samen met de trage groei van de economie zorgt dit ervoor dat instabiliteit en geweld meer en meer de norm worden. De mogelijkheid van protestbewegingen in Saoedi-Arabië wordt beantwoord met sectair geweld, een campagne die al langer bezig is met duizenden politieke gevangenen en harde repressie tegen de sjiietische minderheid van het land, een minderheid die vooral in de olierijke delen van het land leeft. Het gaat gepaard met regionale spanningen en conflicten, onder meer in Jemen waar Saoedi-Arabië en Iran tegenover elkaar staan. De lage olieprijsen en bijhorende besparingen maar ook de regionale conflicten en bijhorend sectair opbod speelden een rol in de recente executie van 47 mensen in Saoedi-Arabië.

Het terrorisme wordt een dagelijks gegeven, met aanslagen van

in Indonesië tot Noord-Afrika. In Afghanistan waren er confrontaties tussen militanten van de Taliban en aanhangers van Islamitische Staat met een opbod van brutaliteit. Het centrum van het geweld bevindt zich momenteel in Syrië. Alle kampen in de sectaire oorlog daar zijn te zwak om elkaar te overwinnen. De VS mag dan wel de sterkste militaire macht ter wereld zijn, het Amerikaanse regime kan deze macht niet gebruiken omwille van verzet in de VS zelf en het grote aantal conflicten. Er is geen unipolaire wereld. Rusland is dan wel verzwakt door de dalende olieprijsen, maar het probeert gebruik te maken van de beperkingen van het VS-imperialisme om een grotere rol te spelen in het Midden-Oosten. En ook China probeert zich op te werpen als internationale speler. De regionale spanningen komen nu vooral in het Midden-Oosten naar voor, maar spelen ook elders een rol. Zeker in Azië worden ook spierballen gerold, onder meer met betwistingen rond eilanden op de Zuid-Chinese Zee.

Het conflict in het Midden-Oosten is al uitgegroeid tot een regionaal gegeven, maar er is nog steeds een gevaar op verdere uitbreiding van chaos en terrorisme. De oorlog van Erdogan tegen de Koerden en de aanslagen van IS in Turkije zijn daar indicaties van.

Tegelijk blijven er ook mogelijkheden van verzet bestaan. De beweging die recent ontstond in Kasserine in Tunesië gebruikte de slogan: “Jobs of een nieuwe revolutie.” Dit is een belangrijke beweging die aansluit bij de revolutionaire golf van 2011 in het Midden-Oosten en Noord-Afrika, een revolutionaire golf die inging tegen de gevolgen van het neoliberale beleid maar geen alternatief systeem naar voor schoof. De eisen blijven dezelfde, de nieuwe regeringen in onder meer Tunesië en Egypte konden de verwachtingen van de bevolking niet inlossen. De reactionaire islam kon een ingang vinden na het falen van zowel het Arabisch nationalisme (onder meer in de vorm van het Nasserisme) als het stalinisme van de oude communistische partijen. Maar de rechtse politieke islam kan onder vuur komen te liggen. Het protest in Kasserine is ook een reactie op de gevolgen van het terrorisme in Tunesië. Zelfs in Iran groeit er een bewustzijn van verzet tegen de bureaucratie en de staat met de mogelijkheid van een nieuwe ‘groene revolutie’ en groeiende verdeeldheid aan de top. Doorheen verzet en strijd zal de openheid voor socialistische standpunten en organisaties toenemen.

Ook elders in de regio waren er bewegingen met arbeidersprotest in Egypte, een massale betoging in Afghanistan met 100.000 aanwezigen tegen sectair geweld in november, een beweging van leerkracht-stagiairs in Marokko en de mogelijkheid van algemene strijd tegen de aanvallen op de pensioenrechten in dat land, eengemaakte acties tegen corruptie in Irak, ... Het potentieel van verzet en strijd blijft bestaan.

Dat zien we ook in Zuid-Azië met de algemene staking tegen het rechtse beleid in India. Bij tussentijdse verkiezingen in de deelstaat Bihar deden de hindoernationalisten van Modi het niet goed. De kastendiscriminatie die tot een dode heeft geleid aan de universiteit van Hyderabad leidde tot een studentenbeweging. In Sri Lanka kwam er een nieuwe regering waardoor de pro-Chinese krachten verzwakt zijn, maar uiteraard zal China niet zomaar opgeven. Bovendien zal de nieuwe regering een liberaal beleid voeren, wat onvermijdelijk zal leiden tot protest. Als de arbeidersbeweging geen eengemaakte strijd naar voor schuift of kan schuiven, door de toenemende repressie in China of het

failliet van de oude organisaties in onder meer India, kunnen de sociale spanningen leiden tot tal van andere conflicten, zoals rond de nationale kwestie.

Op het begin van de 20ste eeuw schreef Trotski een kort artikel over optimisme en pessimisme. De nieuwe eeuw begon met heel wat problemen die het pessimisme leken te bevestigen. “Geef je over, jij pathetische dromer. Hier ben ik, jouw lang verwachte twintigste eeuw, jouw ‘toekomst’”, zei de pessimist aldus Trotski. “Neen, antwoordt de ongedweë optimist: Jij, jij bent enkel het heden.” Niet dat we de complicaties en elementen van contrarevolutie in de huidige situatie willen minimaliseren of negeren, maar we moeten ook steeds het potentieel van vooruitgang door strijd zien.

Bewustzijn loopt achter

Het falen van het kapitalisme om vooruitgang en vrede tot stand te brengen, heeft gevolgen voor een groeiende meerderheid van de wereldbevolking. Massamigratie heeft gevolgen in Europa en de VS. De burgerij probeert de strategie aan te pakken, zo ligt Schengen onder vuur en wil Denemarken de juwelen van asielzoekers afpakken. Maar geen enkele muur, hekken of oceaan kan migratie stoppen. De voorstellen van de burgerij getuigen van wanhoop. Anderzijds zet migratie ook druk op de arbeidersklasse op een ogenblik dat er al veel tekorten zijn. Socialisten moeten antwoorden brengen in de vorm van een alternatief op het kapitalisme.

Tegen de achtergrond van een economische crisis, een onveilige wereld met oorlogen en terrorisme, een vervuilde wereld waar het establishment geen antwoorden op kan bieden, is er nood aan een breuk met dit systeem. De burgerij heeft geen antwoorden op de economische crisis, het klimaat, migratie, oorlog en terrorisme. De wereld is gevaarlijk en instabiel geworden. Vooruitgang op technologisch vlak leidt tot sociale achteruitgang. Om hier een einde aan te maken, moet de arbeidersklasse het politieke toneel bezetten.

Wij dachten of hoopten dat het uitbreken van de crisis in 2007-08 zou leiden tot een versnelde ontwikkeling van het bewustzijn van bredere lagen. Dat gebeurde tot op zekere hoogte, maar veel beperkter dan gehoopt. Er ontstond discussie over de mogelijkheid van linkse regeringen of antibesparingsregeringen in Europa, onder meer in Griekenland en Spanje. Maar de afwezigheid van een leiding die het verband maakt tussen strijd en perspectief voor een andere samenleving speelt een rol. Er is natuurlijk het effect van de val van het stalinisme, het ideologische offensief van het neoliberale na de val van de Muur en de bijhorende verzwakking van arbeidersorganisaties.

Het is niet evident om de achterstand in het bewustzijn in te halen. Maar dit kan gebeuren, niet alleen onder de zware bataljons van de arbeidersklasse maar onder andere groepen. Zo zijn er acties geweest van jonge dokters in opleiding in Groot-Brittannië, dokters die op een piket spreken over wat er fout is aan het kapitalisme is een opmerkelijk gegeven.

Een nieuwe crisis kan het idee dat de vorige crisis een ‘uitwas’ was, van de tafel vegen. Het was geen ‘ongelukje’, maar een logisch onderdeel van het kapitalisme. Het bewustzijn kan snel ontwikkelen, het ritme van gebeurtenissen de afgelopen maan-

den was eveneens erg snel. We zien voortekenen van hoe het bewustzijn kan ontwikkelen, denk maar aan de opmerkelijke steun voor nieuwe figuren als Bernie Sanders en Jeremy Corbyn. Socialisme is een populaire zoekterm in de VS.

Socialist Alternative heeft een oriëntatie op de campagne van Bernie Sanders, niet omdat we illusies hebben in de Democraten en niet omdat we willen toegeven aan opportunisme. We willen bouwen aan een eenheidsfront met lagen die naar links opschuiven en die net uit woede tegen de Democraten naar Sanders kijken. Beide grote partijen in de VS hebben het moeilijk als gevolg van de anti-establishmentgolf. Vier weken geleden leken de kansen van Trump nog beperkt, nu lijkt het weinig waarschijnlijk dat ‘gematigde’ Republikeinen als Rubio of Bush het nog kunnen halen in de voorverkiezingen. Een kandidatuur van Bloomberg als derde kandidaat, zou geen fundamenteel verschil maken. Bloomberg is een miljardair en een establishmentfiguur. Peilingen waarin verschillende opties worden bevraagd, geven aan dat Trump het kan halen indien hij tegenover Clinton en Bloomberg zou staan. Maar Sanders zou het halen als hij het tegen Trump en Bloomberg moet opnemen. De afkeer tegen het establishment is groot, de meerderheid van de bevolking werd geen deel van de ‘american dream’ maar kreeg slechts onderbetaalde jobs, sociale ellende en discriminatie.

Wij willen in discussie gaan met wie als gevolg van het groeiende ongenoegen zoekt naar alternatieven. Dit ongenoegen zal tot nieuwe formaties leiden. Sommige daarvan kunnen ontstaan uit oude formaties, zelfs uit burgerlijke partijen. Ook Labour werd opgezet door krachten die voorheen bij de liberalen actief waren. Maar wat Corbyn in Groot-Brittannië aantoonde, is dat een linkse voorzitter in zo’n partij maakt dat er in feite twee partijen zijn. Corbyn had de rol die hij nu speelt niet verwacht. “Hij doet wat denken aan Charlie Chaplin die in Modern Times een vlag neemt en plots tot zijn eigen verbazing merkt dat hij een beweging leidt”, merkte Peter Taaffe in zijn inleiding tijdens het wereldcongres op.

De economische crisis, de klimaatcrisis en de groeiende instabiliteit van oorlogen en geweld leiden ook tot een instorting van de gevestigde partijen. De instabiliteit kent ook op het politieke terrein een opmars. Het kapitalisme is een uitgeleefd systeem, het oude systeem is dood maar het nieuwe komt maar moeizaam tot stand. Socialisten hebben de taak om het totstandkomen van een nieuwe, socialistische samenleving te bespoedigen. De rampzalige staat van het kapitalisme wijst op de dringendheid van zo’n andere samenleving.

In dit magazine publiceren we de verslagen van de discussies over wereldverhoudingen en over Europa. We publiceerden ook verslagen van de discussies over Latijns-Amerika en Azië. Deze vind je hier: <http://www.socialisme.be/nl/tag/cwi-congres-2016>

De volledige congresstekst verscheen in het Engels op: <http://www.socialistworld.net/doc/7517>

Europa: ondermijning traditionele instrumenten van burgerij

In Europa is er een versnelling van het ritme van gebeurtenissen. Het continent staat minder dan voorheen centraal in de wereldwijde klassenstrijd. De aandacht vandaag gaat meer naar de ‘politieke revolutie’ van Bernie Sanders of naar opstanden zoals die in Burkina Faso. Maar ook in Europa is er zeker geen stabiliteit.

Op politiek vlak raken de gevestigde partijen sterk ondermijnd en zijn er snelle veranderingen, denk maar aan wat er op een jaar tijd in Griekenland gebeurd is. Gevestigde instellingen zoals de Europese Unie staan onder druk. De economische crisis is verre van voorbij. Waar er een zeker herstel is, proberen de gevestigde partijen het voor te stellen alsof er beterschap is. Maar er is geen echt herstel dat ook gevoeld wordt door de arbeidersklasse. De Spaanse werkloosheid nam af, maar staat nog steeds op meer dan 20%. De reële lonen van Britse werknemers zijn er de afgelopen jaren op achteruit gegaan. Maar toch kan er een zekere hoop zijn dat de crisis of het ergste ervan voorbij is en dat het beter zal gaan. Dit speelde ongetwijfeld een rol in de herkiezing van de Tories in Groot-Brittannië, maar dit gebeurde niet op basis van enthousiasme. De Tories haalden een absolute meerderheid, maar dit gebeurde met amper 24% van de stemmen.

Er wordt zowel door werkenden als door middenlagen gezocht naar manieren om woede te uiten tegen het besparingsbeleid. Het leidt tot elementen van zowel links als rechts populisme, elementen van revolutie en contrarevolutie. Daarbij is het opmerkelijk dat veel extreemrechtse krachten meer afstand moeten nemen van hun neofascistische verleden, er is een grotere populistische nadruk. Daarbij wordt soms zelfs ingespeeld op linkse retoriek. Dit was bijvoorbeeld het geval in Polen waar de rechts-populistische regering verkozen raakte na een golf van stakingen in het land waarbij de nieuwe regeringspartij Recht en Rechtvaardigheid (PiS) eisen van de stakers opnam naast erg reactionaire programmapunten en nu ook een erg rechts beleid waarbij onder meer de publieke media ‘uitgezuiverd’ werden. Ook Le Pen in Frankrijk probeert in te spelen op het tekort aan werk en sociale diensten. De grotere nadruk op populisme betekent niet dat rechts-populistische en extreemrechtse organisaties niet meer gevaarlijk zijn. Hun electorale overwinningen versterken de mogelijkheden van geweld en racisme. Zo is er in Zweden een toename van het geweld op migranten en linkse activisten. Dit geweld wordt niet door het extreemrechtse SD georganiseerd, maar het feit dat SD de derde partij geworden is, speelt wel mee in het stimuleren van het zelfvertrouwen van die groepen en individuen die tot fysiek geweld overgaan.

Tegelijk is er ook een opmars van nieuwe linkse formaties. Deze ontwikkelen niet op basis van een breed gedragen socialistisch bewustzijn, eerder op basis van afkeer tegen besparingen en bereidheid om radicale antwoorden op dit beleid te ondersteunen. Nieuwe linkse formaties verschillen van linkse partijen uit de jaren 1970 en 1980, zowel inzake programma als betrokkenheid van brede lagen in die formaties. Dit kan het proces van ontstaan en verdwijnen van formaties versnellen, denk maar aan Griekenland waar Syriza amper een jaar geleden aan de macht kwam met de hoop op een breuk met de besparingen. Na het verraad van

Tsipras en co waren er verschillende afsplitsingen. Er werd gevreesd voor een bredere internationale impact van dit verraad met een vertraagde ontwikkeling van andere nieuwe linkse krachten. Maar de effecten van Syriza op andere nieuwe linkse formaties bleef beperkt. Podemos viel wat terug in de peilingen, vooral door de eigen bocht naar rechts, maar het kon deels terugkomen. Er ontstond op kleine schaal een nieuwe linkse partij in Polen. En in Groot-Brittannië raakte Jeremy Corbyn verkozen als Labour-leider. De objectieve nood aan nieuwe linkse krachten blijft zich opwerpen en speelt een grotere rol dan het verraad door Tsipras.

In Griekenland is de zoektocht naar een politieke vertaling van het protest tegen het besparingsbeleid niet voorbij. De nieuwe partij Volkseenheid bleef onder de kiesdrempel waardoor er geen verkozenen zijn en de formatie het moeilijk heeft. Maar er zijn wel groepen bij betrokken die erg open staan voor onze ideeën en voorstellen. We zijn in Griekenland ook betrokken bij zes lokale linkse allianties die in een aantal gevallen kleine massaformaties zijn. Flexibiliteit in tactieken is een volatiele situatie belangrijk. Daarbij vertrekken we steeds van een oriëntatie op bredere lagen van de arbeidersklasse, onder meer door betrokkenheid bij stakingsacties. Leden van Xekinima, onze Griekse zusterorganisatie, stonden mee vooraan in strijd van onder meer telecompersoneel.

Het potentieel voor links in Europa blijft erg groot en divers. De electorale groei van Podemos in Spanje ging gepaard met succes voor linkse eenheidslijsten bij de lokale verkiezingen en bij de laatste parlementsverkiezingen haalde Verenigd Links (IU) met een nieuwe strijdbardere leiding nog altijd 1 miljoen stemmen. In Ierland is er niet alleen een toename van steun voor de alliantie die de radicale linkerzijde gevormd heeft, Anti-Austerity Alliance en People Before Profit, maar ook en vooral voor Sinn Féin dat door delen van de arbeidersklasse wordt gezien als een antibesparingspartij. In Engeland was er de onverwachte verkiezing van Corbyn na een campagne van onderuit waardoor er in feite twee partijen in dezelfde Labour partij ontstonden. De rechterzijde zal proberen om de touwtjes terug volledig in handen te krijgen en wordt daarin geholpen door onhandigheden van Corbyn en zijn medestanders die toegevingen doen. Algemeen stellen we vast dat de eerste golf van nieuw reformisme in Europa politiek erg zwak staat, niet in het minst omdat er geen basis voor reformisme is onder het kapitalisme in crisis. Er worden geen hervormingen meer afgedwongen zonder revolutionaire strijd.

De opkomst van nieuwe partijen maakt het voor de burgerij moeilijker om betrouwbare partners te hebben om het besparingsbeleid te voeren. Bovendien zijn er enkele gevestigde partijen die zich niet altijd even betrouwbaar opstellen, denk maar aan de Tories die een Brits referendum over de EU willen houden. Alle gevestigde waarden en alle traditionele instellingen komen onder vuur te liggen. De Spaanse monarchie wordt in vraag gesteld, hier en daar worden ook de media betwist.

Tegen de achtergrond van crisis en ongenoegen zijn er groeiende spanningen rond de nationale kwestie. Wij koppelen nationale rechten aan de sociale kwestie, zo pleiten we voor een socialis-

tisch Catalonië als onderdeel van een socialistische confederatie op het Iberisch schiereiland. Tegelijk verdedigen we nood aan arbeiderseenheid, het verdedigen van het recht op zelfbeschikking moet die eenheid versterken. In Catalonië verdedigen we uiteraard ook de rechten van de Spaanssprekende minderheid, in Barcelona vormt die groep een meerderheid. We moeten actief ingaan tegen elke dreiging van sectaire opdeling.

De Europese Unie zelf staat onder druk, er is een grotere versplintering van het continent waarbij op een bepaald ogenblik de EU onhoudbaar kan worden. De Chinese vertraging heeft gevolgen in Duitsland, in Groot-Brittannië zijn er duizenden jobs in de staalsector bedreigd, in Schotland heeft de oliesector het moeilijk, ... Ondanks de quantitative easing in de EU zaten we dicht bij officiële deflatie in de eurozone. Bij een nieuwe crisis is er bovendien het probleem dat er nog geen echt herstel was na de vorige crisis. Elk wapen is al eens ingezet in de crisis en heeft de situatie complexer gemaakt. De vorige crisis uitte zich niet alleen op economisch vlak, maar ook op sociaal en politiek vlak. Tegen deze achtergrond zou een nieuwe crisis harder aankomen en bovendien duidelijk maken dat de crisis van 2007-08 geen ongelukkige samenloop van omstandigheden was, maar onderdeel van het kapitalisme vandaag.

De desintegratie van de Schengenakkoorden zet heel het EU-project onder druk. Er is een tendens tot fragmentatie van de EU, maar nog niet van volledig opbreken. Het is niet uitgesloten dat er opnieuw arrogante tussenkomsten van de EU zijn zoals eerder in Griekenland. Een herconfiguratie van de EU is niet uitgesloten, maar het opbreken van de unie staat nog niet meteen op de agenda.

Voorlopig blijft Griekenland in de EU, maar de kwestie is niet van de agenda verdwenen. De eisen van de trojka zijn onmogelijk uit te voeren, ze zijn utopisch. Er is relatief weinig strijd op dit ogenblik in Griekenland, en het komt niet zozeer van de traditionele zware bataljons. Wel waren er acties van telecomarbeiders en groepen zoals gepensioneerden en landbouwers. Een breuk met de EU hoeft niet noodzakelijk op economische basis te gebeuren, het kan ook door de migratiecrisis.

De vluchtelingenstroom leidt tot een crisis waar het establishment geen raad mee weet. Het wil Schengen niet opbreken omdat dit de handel en het vrije verkeer van werknemers tussen landen afremt. Maar tegelijk wordt Schengen in de praktijk wel afgebouwd met grenscontroles in Oostenrijk, tussen Zweden en Denemarken of nog met de hekkens in Hongarije en andere landen. Tegen de achtergrond van de nachtmerrie in het Midden-Oosten, waar vooral het imperialisme voor verantwoordelijk is, kan het moeilijk anders dan dat mensen proberen weg te vluchten.

Aanvankelijk was er een zekere steun voor Merkels positie, zelfs indien het openen van de grenzen beperkt werd tot Syriërs en erg tijdelijk was. Zelfs op 'refugees welcome'-acties werd positief naar Merkel verwezen. Dat is stilaan voorbij, er zijn zelfs haar eigen partij spanningen. De Nederlandse premier Rutten zegt dat er maar enkele weken zijn om Schengen te redden. Maar in de praktijk is het al weg. Het leidt tot ideeën als een mini-Schengen rond Duitsland, wat mogelijk kan gelinkt worden aan een beperktere EU. De druk op Griekenland met het idee van grootschalige gevangenskampen voor vluchtelingen en een

push-backbeleid bevestigt het gebrek aan antwoorden van het establishment.

Vluchtelingen worden gebruikt tegen sociale eisen, er is een element van verdeel-en-heers. De verantwoordelijkheid voor de tekorten wordt doorgeschoven naar de migranten. Er is een toename van racisme of toch alleszins van discussie over de vluchtelingenstromen. Wij vertrekken in die discussie van een programma gericht op arbeiderseenheid. We verdedigen het recht op asiel en verzetten ons tegen racisme, zowel in het beleid als racistische vooroordelen die onder de bevolking leven. Dat kan het beste met een klassenbenadering. Strijdbewegingen op klassenbasis kunnen racisme snel doorbreken.

De vluchtelingen crisis wordt samen met de aanslagen in Frankrijk en de terreurdreiging aangeprezen om staatsrepressie en autoritaire methoden aan belang te laten winnen. Zo werd het leger in Frankrijk en België op straat ingezet. Acties werden verboden en in naam van bestrijding van terrorisme worden democratische rechten afgebouwd. Dit kan tot protest leiden, in de VS gebeurde dit bijvoorbeeld met de onthullingen van Edward Snowden. Maar er is ook een standpunt van de arbeidersbeweging nodig, een onafhankelijke positie van de vakbonden die niet meegaan in het idee van nationale eenheid.

De vakbondsleiders hebben een historische rol in het verzet tegen het besparingsbeleid. In deze tijd van scherpere tegenstellingen en minder ruimte voor onderhandelende en geleidelijke sociale afbraak, weegt het verraad van de vakbondsleiders door. Waar er acties zijn, ontbreekt het vaak aan een actieplan of aan acties die aangepast zijn aan de aanvallen. De Britse antivakbondswetten gaan erg ver, het antwoord erop echter niet. In België zagen we de kracht van een actieplan, maar dit werd niet doorgezet. De vakbondsleding was ongetwijfeld bang om de regering te laten vallen en tegelijk kon de terreurdreiging gebruikt worden.

Waar strijd geblokkeerd wordt door de vakbondsledingen, zullen er andere manieren voor strijd gevonden worden. We zien dit in de beweging tegen de waterbelasting in Ierland, het Schotse onafhankelijkheidsreferendum en mogelijk straks ook in het EU-referendum in Groot-Brittannië. In bewegingen is er soms een antipolitieke sfeer, maar tegelijk groeit de zoektocht naar nieuwe politieke formaties. Het zal overal tot meer Griekse toestanden leiden, wat van ons een grote flexibiliteit op vlak van tactieken vereist. Nieuwe linkse formaties of fenomenen zoals Corbyn populariseren het idee van alternatieven op het huidige beleid, qua programma blijft het vaak erg beperkt maar het biedt mogelijkheden voor ons om duidelijk te maken wat socialisme betekent.